

ПИСМО УРЕДНИКУ / LETTER TO THE EDITOR
ОДГОВОР АУТОРА / AUTHORS' REPLY

Др Карло Кико – Словак у Српском Ковину

Поштовани уредниче,

За сваког аутора подстицајно је када његов рад изазове пажњу стручне јавности и постане основа за конструктивну дискусију. Из тог разлога захвална сам колегама Слободану Николићу и Владимиру Живковићу, који су пажљиво прочитавши мој рад „Др Карло Кико (1813–1869) – један од Словака у српском санитету у 19. веку“ [1] написали текст под насловом „Др Карло Кико – Словак у Српском Ковину“ [2]. Николић и Живковић су за полазну тачку узели моју недоумицу у погледу питања дали је др Кико знао српски језик када је 1858. године дошао у Србију и ступио на дужност физикуса Округа књажевачког. Основа за моју недоумицу била је чињеница да су три документа која је Кико потписао (две молбе упућене Министарству унутрашњих дела и заклетва при ступању у службу) писана, истина, на српском језику, али сваки од њих различитим рукописом. Поред тога, писмо које је Кико упутио лично др Емериху Линденмајеру, тадашњем начелнику Санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, писано је на немачком језику (рукопис се разликује од сва три рукописа у поменутиим документима) [3]. Питање Киковог знања српског језика само по себи нема велику важност, али је повезано са његовом радном биографијом и разумевањем појединих историјских чињеница које јесу значајне и због којих пишем овај текст. Наиме, у раду сам уз цитирање делова Кикове прве молбе за запослење у Србији представила његову радну биографију. Ту стоји да је Кико „од 1851. до 1853. био (је) ‘Царско-краљевске фамилије лекар спихилука названог Рацкеве и Промонтор’“. Даље, „од 1854. до 1856. био је ‘лекар трговаца Ковиначки, од ови нарочито тога ради позват. У исто време, од 1854. до 1856, док је у Ковину био, испуњавао је

и дужности Полковског и Ротског лекара, осим тога по налогу високославне Државе испуњавао је и дужности Санитетскога референта код Ковинског растељанства““. На основу изнетих чињеница, Николић и Живковић закључили су да је Кико „шест година у континуитету био међу Србима као лекар“ и да је зато без сумње знао српски језик. По питању говорног, али не и писаног српског језика, углавном бих се сложила с тим мишљењем. Николић и Живковић дали су и кратак историјат Српског Ковина (Рацкеве, односно мађарски *Ráckeve*), који је свакако корисна допуна мог рада. Међутим, изнели су и становиште да је Кико „од 1854. до 1856. године“(...) вероватно био позван од Срба из Српског Ковина да им буде лекар, а не од Срба из Ковина у Банату, тзв. Доњег Ковина“. Пренебрегнута је чињеница да цитиране дужности које је Кико обављао у том периоду – дужности „Полковског и Ротског лекара“ и „дужности Санитетскога референта код Ковинског растељанства“ недвосмислено указују да је реч о Војној крајини тадашњег Аустријског царства, односно њеном делу – Банатској војној граници формираној 1764. године, у чијем је саставу било и место Ковин. У њему је постојала *комјанијска сџаница* као део XII Немачко-банатске регименте, чије је седиште било у Панчеву. Банатска војна граница постојала је до развојачења 1872. године [4].

Поред војне улоге, граница је имала и улогу у одбрани земље од уноса заразних болести. Осим карантина, дуж ње су постојала и трговишта – *расџели*, грађена на посебан начин који је онемогућавао физички контакт између трговаца из две државе – Аустријског и Османског царства. *Расџели* су дакле биле типично граничне установе.

Доказ да је Кико између 1854. и 1856. године ипак службовао у банатском а не у Српском Ковину јесу и две потврде које су

о томе издате на немачком језику, службеном језику у банатској војној граници [3]. Прва од њих, „Certificat“ написана је 24. априла 1855. године у „Kubinu“ (немачки назив за Ковин). Друга, „Zeugnis“ (сведочанство), у којој се наводи Киков ангажман код „кубинске компаније“ од 4. августа 1854. до фебруара 1856. године, написана је 24. марта 1856. у Панчеву. Др Карло Кико,

дакле, јесте провео међу Србима шест година, али у два Ковина – у Српском и у банатском.

Др Јелена Јовановић Симић
Музеј науке и технике –
Одељење Музеј Српског лекарског друштва

ЛИТЕРАТУРА

1. Jovanović Simić J. Dr Karlo Kiko (Karol Kiko, 1813–1869) – jedan od Slovaka u srpskom sanitetu u 19. veku. *Srp Arh Celok Lek.* 2017; 146(3-4):231-8.
2. Nikolić S, Živković V. Dr Karlo Kiko – Slovak u Srpskom Kovinu. *Srp Arh Celok Lek.* 2017; 146(3-4):239.
3. Arhiv Srbije. Ministarstvo unutrašnjih dela, Sanitetsko odeljenje. V: 1. 1858.
4. Spasović IB. Banatska vojna granica i njeno ukidanje 1872. godine. *Pančevo: Istorijski arhiv u Pančevu;* 2004. str. 16 i 113.